VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

EU-asioiden osasto
EU-erityisasiantuntija Päivi Pietarinen

**Lausunto**

18.3.2021

**Eduskunnan lakivaliokunnalle**

Asiat:
- VNS 7/2020 vp, Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta
- E 18/2021 vp, Valtioneuvoston selvitys: Tasa-arvon unioni: sukupuolten tasa-arvostrategia 2020–2025; komission tiedonanto
- E 12/2021 vp, Valtioneuvoston selvitys: Euroopan demokratiatoimintasuunnitelma; komission tiedonanto

Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta

Selonteko viitoittaa Suomen lähivuosien EU-politiikkaa. Lähtökohtina ovat hallitusohjelman EU-poliittiset painopisteet. Tavoitteena on sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä EU.

EU:n toimintaympäristö on muuttunut yhä monimutkaisemmaksi. Unionin on vastattava tilanteeseen tukeutumalla yhteisiin arvoihinsa, edistämällä määrätietoisesti tavoitteitaan, vahvistamalla strategista toimintakykyään ja puolustamalla monenkeskistä yhteistyötä. Covid-19-kriisin ja entistä haastavamman toimintaympäristön myötä EU on vahvistamassa kriisinkestävyyttään eri politiikan aloilla. Selonteon keskeinen teema on **EU:n kriisinkestävyys**. **Unionin strategisen autonomian** on perustuttava EU:n omien vahvuuksien kehittämiselle, reilulle kilpailulle ja maailmantalouteen osallistumiselle sekä EU:n arvojen ja etujen entistä määrätietoisemmalle edistämiselle ja vastuunkantamiselle ulkoisessa toiminnassa.

EU:n kriisinsietokyvyn ja taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävän unionin rakentamisen näkökulmasta eri EU-politiikan osa-alueet linkittyvät tiiviisti toisiinsa. Siksi kokonaisvaltainen, huolellisesti yhteensovitettu EU-politiikka on olennaista. Suomi on aloitteellinen ja yhteistyökykyinen EU-jäsenvaltio, joka tavoittelee eurooppalaista lisäarvoa tuovia ratkaisua sekä EU:n yhtenäisyyttä ja avoimuutta. Rakentavalla ja myönteisellä EU-politiikalla edistetään parhaiten myös kansallisia tavoitteita.

**Demokratia, oikeusvaltioperiaate sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat unionin kaiken toiminnan perusta**. Ne on huomioitava kaikessa EU:n ja jäsenvaltioiden toiminnassa, samoin kuin muut kansainvälisen oikeuden velvoitteet.

Yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistäminen on Suomelle keskeinen prioriteetti. EU:n seksuaalivähemmistöjen oikeuksia koskeva strategia on tärkeä askel seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen ihmisoikeuksien edistämiseksi EU:ssa. EU:n perusoikeuskirjan toimeenpanoa on tehostettava. EU:n liittymisessä Euroopan ihmisoikeussopimukseen on edistyttävä. Suomi tukee EU:n liittymistä naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan

| Postiosoite<br>Postadress<br>Postal Address<br>Valtioneuvoston kanslia | Käyntiosoite<br>Besöksadress<br>Office | Puhelin<br>Telefon<br>Telephone | Faksi<br>Fax<br>Fax | s-posti, internet<br>e-post, internet<br>e-mail, internet |
|---|---|---|---|---|
| PL 23<br>00023 Valtioneuvosto | Snellmaninkatu 1 A<br>Helsinki | 0295 16001<br>+358 295 16001 | 09 1602 2165<br>+358 9 1602 2165 | kirjaamo@vnk.fi |

ehkäisemisestä ja torjumisesta tehtyyn Euroopan neuvoston yleissopimukseen (Istanbulin sopimus). Euroopan demokratiatoimintasuunnitelma tukee demokratian kehittämistä unionissa. Kehittäminen vaatii pitkäjänteistä ja laaja-alaista työtä. Korruption, veronkierron ja harmaan talouden torjunnan toimia tulee jatkaa määrätietoisesti.

Unionin tulee olla **vahva turvallisuusyhteisö**. Yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka, vastaaminen hybridivaikuttamiseen, kuten kyberhyökkäyksiin, sekä kansainväliseen rikollisuuteen ja muihin rajat ylittäviin turvallisuusuhkiin, huoltovarmuus sekä muu unionin ulkoisen ja sisäinen turvallisuuden edistäminen kytkeytyvät toisiinsa luoden pohjaa kansalaisten kokonaisturvallisuuden vahvistamiselle.

Muuttuva turvallisuusympäristö edellyttää **ennakoivaa ja kokonaisvaltaista lähestymistapaa EU:n, sen jäsenvaltioiden ja kansalaisten turvallisuuden vahvistamiseksi**. Työtä kansalaisten ja yhteiskunnan turvallisuuden vahvistamiseksi perus- ja ihmisoikeuksia täysimääräisesti kunnioittaen tulee jatkaa. Turvallisuusympäristön kehitystä on jatkuvasti seurattava ja viranomaisten toimintaedellytyksiä kehitettävä vastaamaan muuttuviin turvallisuusuhkiin.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää rikosten ennaltaehkäisyyn, rikosten uhrien asemaan ja uhrien oikeuksien toteutumiseen käytännössä. Lainvalvonta- ja oikeusviranomaisille on varmistettava oikeasuhtaiset toimintamahdollisuudet kansalaisiin kohdistuvien rikosten ennalta estämiseksi ja rikollisten rikosoikeudelliseen vastuuseen saattamiseksi myös verkkoympäristössä ja teknologian kehittyessä. Tavoitteena on, että laittomaan sisältöön verkossa puututaan tehokkaasti, jotta verkkoympäristöä ei hyödynnetä laittomassa tarkoituksessa.

Terrorismiin ja rajat ylittävään rikollisuuteen, kuten ihmiskauppaan ja lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön, vastaaminen edellyttää tehokasta EU:n välineiden käyttöä. Myös EU-virastoilla on tärkeä rooli jäsenvaltioiden tukemisessa, ja niiden kehittämisessä tulee huomioida uudet tarpeet. Olennaista sisäisen turvallisuuden vahvistamiseksi on kehittää yhteistyötä sekä tehostaa tietojenvaihtoa ja varmistaa EU-tason tietojärjestelmien yhteentoimivuus. Ihmiskaupan vastaisia toimia EU:ssa on tarpeen lujittaa, ja Suomi peräänkuuluttaa ihmiskaupan vastaisen toiminnan strategiaa. Rikosoikeudellisen yhteistyön kehittämistä tulee jatkaa vahvistamalla jäsenvaltioiden välistä luottamusta ja edistämällä digitalisaatiota.

**EU:n toiminnan ja Suomen EU-vaikuttamisen kehittämisen** osalta selonteossa painotetaan muun muassa, että päähuomion EU:n toiminnassa tulee olla käytännön työssä EU:n keskeisten tavoitteiden edistämiseksi. Nykyiset perussopimukset tarjoavat tähän toimivat puitteet. EU:n tulevaisuuskonferenssi mahdollistaa ajatustenvaihdon EU:n haasteista ja pidemmän aikavälin kehitystarpeista, ja se on myös yksi keino tarjota kansalaisille mahdollisuuksia osallistua EU:n kehittämistä koskevaan keskusteluun.

On tärkeää, että EU-sääntely on tarkoituksenmukaista, laadukasta ja selkeää. Samalla kun luodaan uutta sääntelyä, tarkastellaan kriittisesti vanhaa sääntelyä ja tarvittaessa yksinkertaistetaan sitä. Tarpeettoman hallinnollisen taakan välttäminen on entistä tärkeämpää.

Keskeistä on varmistaa hyvä yhteistoiminta eduskunnan kanssa ja eduskunnan riittävä ja oikea-aikainen tiedonsaanti perustuslain mukaisesti. Tähän liittyen on tarpeen tarkastella erityisesti eduskuntakirjelmiin liittyviä kysymyksiä.

Valtioneuvoston selvitykset E 12/2021 vp ja E 18/2021 vp

Komission tiedonannosta ”Tasa-arvon unioni: sukupuolten tasa-arvostrategia 2020–2025” laaditun valtioneuvoston selvityksen (E 12/2021 vp) sekä komission tiedonannosta ”Euroopan demokratiatoimintasuunnitelma” laaditun valtioneuvoston selvityksen (E 18/2021 vp) osalta valtioneuvoston kanslia viittaa selvityksiin ja niissä esitettyihin valtioneuvoston kantoihin ja yhtyy selvityksissä esitettyihin näkemyksiin.